

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

งานจัดการความรู้ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

The Faculty of Medicine Siriraj Hospital Knowledge Management

Link - Share - Learn

บทเรียนการประชุมงานมหกรรมคุณภาพ (Quality Fair) ประจำปี 2563

ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “สู่ความเป็นเลิศ เพื่อมวลมนุษยชาติ (World Changer) หลังสู้ภัยโควิด”

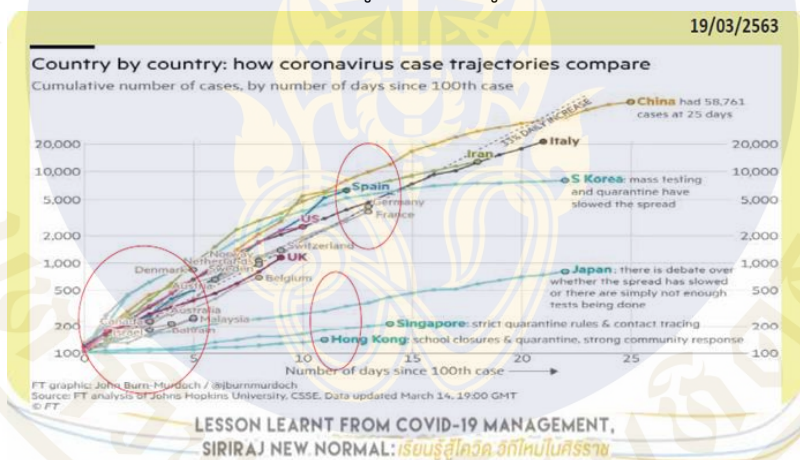
วันพฤหัสบดีที่ 20 สิงหาคม 2563 เวลา 08.45-09.30 น.

การถ่ายทอดสดด้วยสัญญาณภาพ/เสียง ผ่านระบบ online network

วิทยากร

ศ. ดร. นพ.ประสิทธิ์ วัฒนาภา คณบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ศ. ดร. นพ.ประสิทธิ์ วัฒนาภา คณบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เล่าย้อนกลับไปในช่วงที่สถานการณ์การระบาดของ COVID-19 ในประเทศไทยที่ยังคงมีผู้ป่วยจำนวนเพิ่มมากขึ้นจนถึงราว 3,000 คนนั้น ผลกระทบสำคัญที่เห็นได้ชัด คือ การดำเนินงานของธุรกิจเกือบทุกประเภทต้องหยุดชะงักลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หนึ่งในกิจการที่กลายเป็นส่วนสำคัญมากที่สุด สถานการณ์นี้คือโรงพยาบาล ซึ่งปกติต้องทำหน้าที่ในการตรวจรักษาผู้ป่วย จะต้องปรับตัวรับสถานการณ์อย่างไรท่ามกลางการระบาดของโรคอุบัติใหม่นี้ทั้งที่ความเจ็บป่วยจากโรคทั่วไปของผู้ป่วยยังมีอยู่แต่กลับมีโรค COVID-19 ระบาดขึ้น

ภาพที่ 1 ข้อมูลการแพร่ระบาดของ COVID-19 ในประเทศไทยช่วงเดือนมีนาคม

จากการเก็บข้อมูลช่วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ร่วมกับโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โรงพยาบาลรามาธิบดี และโรงพยาบาลธรรมศาสตร์เฉลิมพระเกียรติ (ภาพที่ 1) สามารถแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศที่ควบคุมการแพร่ระบาด COVID-19 ได้ และกลุ่มประเทศที่ควบคุมการแพร่ระบาด COVID-19 ไม่ได้ พบว่าประเทศที่เหมือนจะควบคุมได้ มีจำนวนผู้ป่วยใหม่เพิ่มขึ้น 100-200 คน ในเวลามากกว่า 5 วันขึ้นไป และประเทศที่ควบคุมไม่ได้ มีจำนวนผู้ป่วยใหม่เพิ่มขึ้น 100-200 คน ในเวลาไม่ถึง 3 วัน ทางคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ได้หารือร่วมกับภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางควบคุมการแพร่ระบาด ซึ่งวันที่ 15 มีนาคม 2563 พบว่ามีผู้ป่วยใหม่มากกว่า 100 ราย บ่งบอกว่าแนวโน้มของประเทศไทยอาจไม่สามารถควบคุมการแพร่ระบาด

มหาวิทยาลัยมหิดล
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

งานจัดการความรู้ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

The Faculty of Medicine Siriraj Hospital Knowledge Management

Link - Share - Learn

ได้ถ้าสถานการณ์ยังคงเป็นแบบนี้ต่อไป ภายใน 30 วันประเทศไทยจะมีผู้ป่วยใหม่ 351,948 คน จึงทำให้ทางรัฐบาลประกาศใช้ พรบ.ฉุกเฉิน และเริ่มเห็นตัวเลขต่าง ๆ ลดลง โดยขณะนี้เข้าสู่ระยะผ่อนคลาย ระยะที่ 6

"(The Hammer & the Dance) การทุบด้วยค้อน (ควบคุม) และเปิดให้พ็อนรำ (ผ่อนคลาย)"

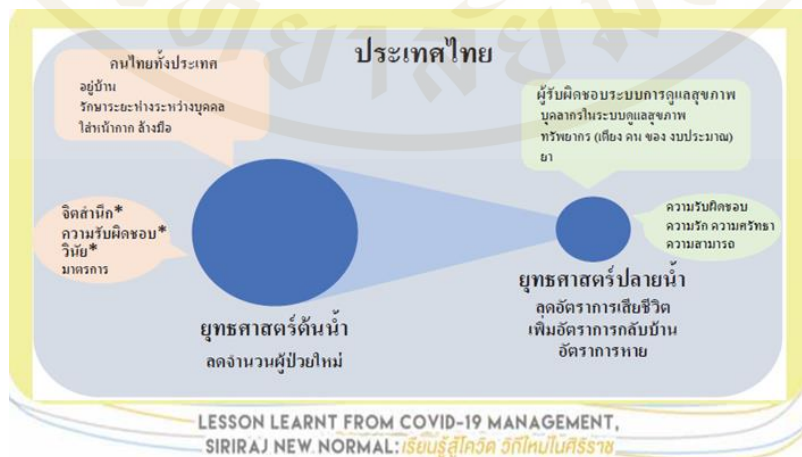
การทุบด้วยค้อน หรือการควบคุมนั้นไม่ควรทำต่อเนื่องหลายเดือน เพราะจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความตึงเครียดในสังคมเพิ่มขึ้น การใช้ยุทธศาสตร์ทุบด้วยค้อนจะทำประมาณไม่เกินสองเดือน จากนั้นต้องหาจุดสมดุล ส่วนการเข้าสู่ช่วงโหมดที่สอง ที่เปิดโอกาสให้พ็อนรำ ประเทศไทยผ่านเกณฑ์หลายอย่าง ตัวเลขค่าระดับการติดเชื้อพื้นฐาน ค่า R0 อยู่ที่ 0.6 จึงเปิดโอกาสให้พ็อนรำหรือผ่อนคลายได้ โดยที่ผ่านมาประชาชนให้ความร่วมมืออย่างดี ใส่หน้ากากป้องกัน พกเจลล้างมือ และการปิดสถานที่รวมตัวคนจำนวนมาก แต่หากพบว่า ผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้นอีก ภาครัฐจะต้องกลับมาทบทวนมาตรการต่าง ๆ ก่อนถึงวิกฤติ

โดยจุดสมดุลในยุทธศาสตร์นี้ต้องทำให้ดี ไม่เช่นนั้นหากลดมาตรการเร็วเกินไป อาจทำให้จำนวนผู้ป่วยใหม่กลับมาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะมาตรการเปิดประเทศ ขณะเดียวกันจะกระทบกับระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับรากหญ้า ซึ่งต้องนำมาคิดพิจารณาประกอบกับการดูแลสุขภาพสังคม

ข้อพึงระวัง : จาก “ควบคุม” สู่ “ผ่อนผัน”

1. จำนวนผู้ติดเชื้อ COVID-19 ใหม่ อาจมีจำนวนเพิ่มขึ้น ถ้าหากไม่มีมาตรการป้องกันที่ดี
2. อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่ และจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่ มีผลต่อการตัดสินใจเปลี่ยนจาก “ผ่อนผัน” กลับสู่ “ควบคุม”
3. การผ่อนผันที่เร็วและมากเกินไป เป็นสาเหตุที่ทำให้จำนวนผู้ติดเชื้อใหม่ในหลายประเทศมีจำนวนเพิ่มขึ้น
4. การเข้าใจ และการมีวินัยของคนทั้งประเทศ มีส่วนสำคัญต่ออัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่ และจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่

ฉะนั้น ต้องปรับเปลี่ยนมาตรการแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยให้หย่อนในกิจกรรมที่สำคัญ ๆ เท่านั้น อย่าย่อนทั้งหมด เพื่อป้องกันไม่ให้สถานการณ์กลับมาเลวร้ายลงอีกครั้งได้

ภาพที่ 2 ยุทธศาสตร์ต้นน้ำ และปลายน้ำ

จากภาพที่ 2 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชนำเสนอยุทธศาสตร์ปลายน้ำในที่ประชุมคณะกรรมการจัดการ COVID-19 ร่วมกับโรงพยาบาลต่าง ๆ โดยหาวิธีการที่ทำให้คนเสียชีวิตน้อยที่สุด และกลับไปใช้ชีวิตปกติให้ได้มากที่สุด ระหว่างนี้ได้ย้อนกลับมาทำยุทธศาสตร์ต้นน้ำ เพื่อลดจำนวนผู้ป่วยหนักที่เข้ามารักษาในโรงพยาบาล โดยดำเนินการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนคนไทยให้อยู่บ้าน สวมใส่หน้ากาก รักษาระยะห่างทางสังคม หมั่นล้างมือให้สะอาด เป็นต้น โดยกระบวนการที่ทำ คือ มุ่งเน้นการกระตุ้นจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อ วินัย ผ่านทางคลิปต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ปลายน้ำ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ติดตาม เฝ้าระวัง และเริ่มวางแผนรับมือ ด้วยการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ : business continuity management (BCM) แบ่งเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 คือ การเตรียมการ(preparing phase) ติดตามข้อมูลสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 จำนวนผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อ เพื่อกลับมาพิจารณาแนวโน้มอุบัติการณ์ในประเทศไทย และประเมินความพร้อมของทรัพยากรที่จำเป็น

ระยะที่ 2 คือ การจัดการแพร่ระบาด (disaster phase) มีการจัดประชุม war room COVID-19 เพื่อติดตาม และวางแผนรับมือการแพร่ระบาดอย่างต่อเนื่อง สร้างระบบการคัดกรอง (triage) เพื่อให้สามารถตรวจพบผู้ป่วยได้โดยเร็ว (early detection) จัดทำแนวทางปฏิบัติ เรื่อง แนวทางปฏิบัติสำหรับผู้ป่วยสงสัยโรคติดต่ออันตราย ในโรงพยาบาลศิริราช การประชาสัมพันธ์ให้สังคมทั่วไปได้รับทราบข้อมูล COVID-19

การรับบริจาคเพื่อนำมาต่อยอดเพื่อให้ทรัพยากรเราเพียงพอ จัดเตรียมหอผู้ป่วยแยกโรค จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ตามจุดต่าง ๆ เพื่อให้ผู้มารับบริการตระหนักถึงการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือฆ่าเชื้อให้เพียงพอ จัดเตรียมอุปกรณ์เคลื่อนย้ายผู้ป่วยกรณีติดเชื้อ และเตรียมความพร้อมการขยายจำนวนเตียง ในกรณีที่ไม่สามารถรับมือการแพร่ระบาดได้

ระยะที่ 3 คือ การฟื้นตัว (recovery phase) เป็นการวางแผนการกลับมาให้บริการด้านต่าง ๆ ตามวิถีใหม่ (new normal), การใช้แผนกอบกู้ธุรกิจ (resume-remodel) และถอดบทเรียน COVID-19

สุดท้ายแล้ว แม้มีการออกมาตรการต่าง ๆ มา หากไม่ได้รับความร่วมมืออย่างดี ความสำเร็จก็จะเกิดขึ้นยาก ดังนั้น ขออย่าว่าคนไทยจะต้องปฏิบัติตามหลักการสร้างระยะห่างทางสังคม (social distancing) อย่างต่อเนื่อง มีจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อ และมีวินัย ขณะที่ปลายน้ำวันนี้เรามีจำนวนผู้ป่วยลดลงอย่างชัดเจน บุคลากรที่มีหน้าที่ดูแลด้านสุขภาพมีโอกาสฟื้นตัว ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์ขึ้นอีก จะต้องอาศัยความรับผิดชอบต่อ ความศรัทธาในวิชาชีพของบุคลากร และความทุ่มเทให้กับประเทศไทย เราถึงจะผ่านไปได้

